

آدرس اشتباه

برای خانه‌های بوم‌گردی

بوم‌گردی‌ها که در سال‌های اخیر به اقامتگاهی پرطرفدار تبدیل شده، با هتل و خانه‌باغ چه فرقی‌هایی دارد و آسیب‌های هجوم‌بدون ضابطه به آن‌ها چیست؟

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

شنبه ۲۷ تیر ۱۴۰۲
۲۹ ذی الحجه ۱۴۴۴ • ۱۸ جولای ۲۰۲۲
شماره ۲۱۴۳۳

۲۴۸۳

عکس‌ها از بنیما است

فرزانه اکرمی | روزنامه‌نگار

پرونده

اگر چند دهه پیش بود و قصد سفر داشتید، هتل، مسافرخانه و در نهایت چند سوئیت تنها گزینه‌ها برای اقامت در مقصد بود. حالا اقامتگاه‌های بوم‌گردی به این فهرست اضافه شدند و نه تنها در شهرهای مقصد که به واسطه آن‌ها می‌توان در دورافتاده‌ترین روستاها و بین مسیر هم‌مکانی‌را برای یک اقامت کوتاه فراهم کرد. البته سال‌ها طول کشید تا مردم با این اقامتگاه‌ها آشنا شوند، با آن‌ها ارتباط برقرار کنند و بین مردم محبوب شوند. اصلاً همین موضوع بهانه‌ای شد تا در سال‌های گذشته بعضی بدون آن‌که چیزی از اصول و ماهیت بوم‌گردی بدانند باغ، ویلا، محلی یا... را در شهر و دیار خودشان به یک خانه بوم‌گردی تبدیل و آن‌را تنها به چشم یک کسب‌وکار پول‌ساز دنبال کنند. موضوعی که شاید باعث شود گردشگر با یک تجربه ناخوشایند برای همیشه قید خانه‌های بوم‌گردی را بزند. اشتباه نکنید! ما مخالف خانه‌های بوم‌گردی نیستیم. فقط می‌خواهیم بدانیم هجوم به ساخت و راه‌اندازی خانه‌های بوم‌گردی و نگاه دم‌دستی به آن چه آثاری می‌تواند داشته باشد. «افسانه احسانی» کارشناس حوزه بوم‌گردی و نویسنده کتاب «اکوتوریسم برای گردشگری پایدار» قرار است جواب همه سوالات ما را در این‌باره بدهد. او سال‌هاست در این زمینه فعالیت می‌کند. یک موسسه برای راهنمایان گردشگری دارد و بخشی از پرونده امروز زندگی‌سلام حاصل گفت‌وگوی ما با این کارشناس درباره موضوع هجوم به خانه‌های بوم‌گردی و باید‌ها و نبایدهای آن است.

ساده‌ترین تعریف برای

بوم‌گردی و اقامتگاه بوم‌گردی

او در پاسخ به اولین سوال ما درباره ساده‌ترین تعریف برای بوم‌گردی و اقامتگاه بوم‌گردی، می‌گوید: «بوم‌گردی یا بوم‌گردشگری تعریفی از واژه اکوتوریسم است؛ سفری مسئولانه به مناطق طبیعی که حافظ محیط‌زیست است و به بهبود کیفیت زندگی مردم محلی کمک می‌کند. به اقامتگاه‌هایی که برای اکوتوریست‌ها طراحی، بازآفرینی و بازسازی می‌شود در واقع «اکولوژ» می‌گویند. ما هم باید واژه‌ای برایش پیدا کنیم که به خاطر تنوعی که در اقلیم، رویکرد و عملکردیانش داریم هنوز به آن واژه نرسیدیم. در دنیا هم این تنوع وجود دارد و البته واژه‌هایی برای آن تعریف شده است. «Ecolodge»، «Home Stay»، «Guest home» و... اقامتگاه‌هایی که در ایران وجود دارد بیشتر به مورد اول و دوم نزدیک است. «Home Stay» اقامتگاه‌هایی هستند که خانواده در آن خانه با هم زندگی می‌کنند و وقتی گردشگر می‌آید بخشی از خانه‌شان را به او اختصاص می‌دهند. به طور معمول سفره‌های مشترک دارند، خیلی حریم خصوصی وجود ندارد و اقامتگاه، محلی برای گفت‌وگو بین اعضای خانواده و مهمان است. «Guest home» متفاوت تر است. در این اقامتگاه‌ها می‌شود صاحبخانه هم نباشد، تعداد اتاق‌ها بیشتر باشد و همه چیز فرم رسمی‌تری به خود بگیرد. به هر حال آن‌چه در دهه‌های اخیر در ایران به نام «خوشه‌سار بوم‌گردی» شکل گرفت و بعد به اقامتگاه بوم‌گردی تغییر کرد و الان هم دارند به غلط واژه اکولوژ را برای آن به کار می‌برند. وقتی اقامتگاهی این اسم را به خودش می‌دهد باید ظرفیت‌های محیط‌زیستی را رعایت کند و خیلی جدی به فکر مدیریت آب، منابع طبیعی و پسماند باشد. به هر حال صاحبان اکولوژ باید خیلی فعالیت‌های محیط‌زیستی، فرهنگی و توان‌افزایی داشته و هدفمند باشند.»

اشتباه گرفتن خانه‌باغ‌ها

با اقامتگاه‌های بوم‌گردی

این کارشناس حوزه بوم‌گردی درباره این که هجوم به راه‌اندازی خانه‌های بوم‌گردی چه آثاری می‌تواند داشته باشد، می‌گوید: «همین تعداد اقامتگاه بوم‌گردی می‌توانست نباشد و همین چند ظرفیت بومی هم از بین برود. شاید آن قدر منابع علمی و آگاهی‌سازی برای جامعه‌مان کافی نبوده که الان این به هم ریختگی هست. از طرفی چون خیلی وقت‌ها در اشتغال‌زایی و بازار کسب‌وکار ارزش‌هایی قربانی ارزش‌های دیگری می‌شوند و در صاحب‌شغل باید به بانک، کارفرمایا... پاسخگو باشید کشتاب و عجله و کج‌سلیقه‌گی در کار رخ داده است. خیلی وقت‌ها سلیقه افراد بر این اقامتگاه‌ها تأثیر می‌گذارد و با جایی مانند خانه و کاشانه، خانه باغ... اشتباه گرفته می‌شود. به خصوص در مناطق مختلف بعضی وقت‌ها خانواده‌ها می‌خواهند جایی داشته باشند که در آن دور هم باشند، جشن یا تولدی بگیرند یا یک باغ دارند و آن‌را به اقامتگاه یا خانه بوم‌گردی تغییر می‌دهند. در صورتی که خانه‌های بوم‌گردی قوانین خودشان را دارند و بنا به هر منطقه مصالح ساخت آن متفاوت است. یک جا کاهگلی است، یک جا ضمیمه، منطقه دیگری با چوب و سنگ ساخته می‌شود.»

نگرانی‌ها از تغییر ذائقه گردشگران در خانه‌های بوم‌گردی

«احسانی» درباره وجود خانه‌های به ظاهر بوم‌گردی در صنعت گردشگری کشور می‌گوید: «بین کارشناسان نگاه‌های مختلفی درباره این موضوع وجود دارد. من فکر می‌کنم بر ایند رویکرد افزایش خانه‌های بوم‌گردی در جامعه ما مثبت است چون ناسامانی و روند رشد یک سری سرمایه‌گذاری‌ها برای مثال در شهرهای شمالی ایران و مناطق پرگردشگر و تغییر و تحولاتی مانند تخریب طبیعت، جنگل‌تراشی به بهانه ساخت‌وساز و... آن قدر زیاد است که وجود خانه‌های بوم‌گردی حتی اگر به سمت نادرست رفته باشد باز هم مثبت است چون می‌توانست اتفاقات خیلی بدتری بیفتد. برای این اتفاق یک سری افراد آمده‌اند به خانه‌های قدیمی و میراث

اما واگرهای انتظارات

گردشگران از خانه‌های بوم‌گردی

از «احسانی» می‌پرسم که خانه‌های بوم‌گردی به درجه کسانی می‌خورد و یک گردشگر باید چه انتظاراتی از این خانه‌ها داشته باشد که می‌گوید: «به این سوال می‌شود از ۲: رویه نگاه کرد. مخاطب ما می‌تواند در حین این سفر یا اقامت در چنین اقامتگاه‌هایی، آگاهی و سلیقه‌اش را تقویت کند. برای مثال اگر قبلاً اصرار داشته که در خانه قدیمی که می‌خواهم اقامت کنم همه تجهیزات باید باشد، وقتی وارد یک خانه بوم‌گردی شود که بر اساس اصول هویتی‌اش پیش رفته است و چیزهای جدیدی را تجربه کند شاید ذائقه‌اش هم تغییر کند. افراد به واسطه این که یک سری چیزها را تجربه نکردند یک سری سلیقه‌ها دارند که با همان‌ها انتظارات متفاوتی را خلق می‌کنند و باعث می‌شود که از اقامتگاه‌ها هم انتظارات خاصی داشته باشند. دوم این که ممکن است من خانه بوم‌گردی را که به فکر رفاه تأیید شده در جامعه است نپسندم ولی نظر دیگران این طور نباشد. هر کسی خودش، توانمندی و سلیقه‌اش را خوب می‌شناسد. برای مثال الان یک سوال مهم درباره خانه‌های بوم‌گردی این است که کافه و رستوران داخل اقامتگاه باشد یا نه. به نظر من وجود این فضاها در اقامتگاه حریم خصوصی مهمان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و بر کیفیت خدمات تأثیر می‌گذارد اما مهمان است این موضوع نیاز یک استان یا شهر باشد. چون مراکز تفریحی فرهنگی در بعضی نقاط کشور مان محدود است و وقتی یک خانه بوم‌گردی شروع به کار می‌کند مجبور می‌شود خدمات دیگری از این جنس ارائه دهد.»

ویژگی‌های اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ۴ گوشه ایران

از قیمت تا امکانات... در اقامتگاه‌های بوم‌گردی کشور چه می‌گذرد و چه حال و هوایی برقرار است؟

یک جست‌وجوی کوتاه در اینترنت و اپلیکیشن‌های گردشگری کافی است تا با انبوهی از خانه‌های بوم‌گردی مواجه شوید. در بعضی شهرها بیشتر و در بعضی مناطق کم‌تعدادتر اند اما تقریباً در بیشتر شهرهای ایران می‌توان یک خانه بوم‌گردی پیدا کرد. بعضی وقت‌ها کیلومترها می‌گویید تا خودتان را به یک اقامتگاه بوم‌گردی برسانید و با چند شب اقامت در جایی متفاوت که رنگ‌بویی محلی و ایرانی دارد، سفر متفاوتی را تجربه کنید. به این خانه‌های بوم‌گردی، جزئیات و قیمت‌شان نگاهی انداختیم.

تعداد اقامتگاه‌های بوم‌گردی قابل شمارش نیستند
«قیمت خونه بوم‌گردی که این قدر نیست! مگه هتله؟» این را کاربری زیرآگهی یک خانه بوم‌گردی در یکی از جزیره‌های جنوب کشور نوشته است. کنجکاو می‌شوم تا خانه بوم‌گردی را با همه جزئیاتش بررسی کنم. اقامتگاهی با چند واحد بوم‌گردی است. حدود ۲۰ متر بنا دارد و در مقابل ظرفیتش نوشته: «۲ نفر پایه+۲ تا یک نفر اضافه»

چرا اقبال زیاد از بوم‌گردی‌ها

خطرناک است؟

اقامتگاه‌های بوم‌گردی قرار بود تجربه خوشایند زندگی در بافتی متفاوت را به مردم شهرها هدیه کنند، اما در مواردی از کارکرد اصلی‌شان دور شدند

صابر | روزنامه‌نگار

در گوشه و کنار دنیا از هر چیزی یک جاذبه گردشگری درست می‌کنند، هر موضوع ساده یک فرصت گردشگری است و زندگی مردم بومی و بافت روستایی یک منطقه جزو بهترین ظرفیت‌ها برای جذب گردشگر است. این که عده‌ای خسته از زندگی روزمره به گوشه‌ای دنج پناه بیاورند و دور از هیاهوی شهر، زندگی پرشتاب و نگرانی‌های همیشگی، به سبک دیگری زندگی کنند. فلسفه راه‌اندازی اقامتگاه بوم‌گردی در کشور ما هم تا حد زیادی همین بود. برویم یک گوشه‌مان داخل تنور درست کنیم و برای صبحانه با لبنیات محلی بخوریم و... اما حالا برخی بوم‌گردی‌ها برای صبحانه کاپوچینو سرو می‌کنند و برای این که مشتری بیشتری داشته باشند خدماتی می‌دهند که ربطی به بوم‌گردی ندارد. این جاست که اقبال از بوم‌گردی‌ها که سفرهایی کوتاه و ارزانند باعث شده این گردشگر باشد که بر بافت و فرهنگ آن مکان و مردمش اثر بگذارد نه بر عکس. خلاصه بوم‌گردی محدود شده به این که چیدمان داخلی آن جاتم قدیمی و نوستالژیک داشته باشد، کمی وسایل قدیمی به آن اضافه شود، گردشگری که امکان سفر به شهرهای دور و هزینه زیاد هتل و هواپیما را ندارد به بوم‌گردی بیاید و در نهایت، یکی، روزی همان طوری زندگی کند که در خانه خودش بوده. بعد هم در بافت آن منطقه تردد کند و روی آدم‌هایش اثر ناخوایسته بگذارد. این طوری می‌شود که فروشگاه‌های آن منطقه به جای سوغات دیارشان، چیزی را می‌آورند که گردشگر بیشتر می‌خرد، غذاخوری و کافه‌های اطراف خوراکی را عرضه می‌کنند که گردشگر بیشتر دوست دارد. البته به هیچ کدام از طرف‌ها نمی‌توان خرده گرفت. چون گردشگر بایست بوم‌گردی به سفر رفته، بلکه فقط چون این سفر ارزان تر بوده آن را انتخاب کرده و اما ادگی لازم برای تجربه یکی، دوازده سبک زندگی آن‌ها را هم ندارد. برای همین جهت‌اندازی تغییر می‌کند. از اقامتگاه‌ها و فروشگاه‌های صنایع دستی و... هم نمی‌شود انتظار داشت با نظر مشتری پیش نروند اما این خطر جدی را هم نمی‌شود نادیده گرفت که در مواردی، بر ایند رفتار ایجاد تغییر در بافت‌های سنتی و از بین رفتن گردشگری بر پایه سبک زندگی بومی است. چیزی که فلسفه وجودی بسیاری از بوم‌گردی‌هاست. پس اگر دل‌تان هوس یک تکه کیک یا اسپرسو کرد و دوست دارید حین پیاده‌روی از اسپیکر استفاده کنید لطفاً بوم‌گردی‌ها را به خاطر نزدیک‌تر بودن و ارزان‌تر بودن انتخاب نکنید.

معقول‌تر است و البته همه چیز به اصل و هویت خودش نزدیک‌تر است. رختخواب‌ها روی طاقچه چیده شده و با پارچه‌هایی که زنان روستایی بافته‌اند پوشانده شده است. دیوارها شبیه چند دهه قبل، نیمه‌رنگی‌اند. یک نمردوی دیوار آویزان است و خبری از تختخواب نیست و مهمان‌ها باید روی رختخواب‌های سنتی بخوابند. در جنوب شرقی کشور ما تعداد اقامتگاه‌های بوم‌گردی انگشت‌شمارند.

بعضی از کپ‌های محلی برای اقامتگاه‌شان وام‌گرفته و سعی کرده‌اند با وجود محرومیت‌ها امکانات حداقلی را برای گردشگران فراهم کنند.